

Ірина І. Мельничук*

ESG-ТРАНСФОРМАЦІЯ БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ НА ФОНДОВОМУ РИНКУ

У статті досліджено теоретико-методичні засади ESG-трансформації бізнес-процесів на фондовому ринку в умовах розвитку концепції сталого фінансування та цифрової економіки. Обґрунтовано, що інтеграція екологічних, соціальних та управлінських принципів призводить до системної трансформації бізнес-процесів усіх учасників фондового ринку, включаючи емітентів, інституційних інвесторів, фондові біржі, рейтингові агентства, депозитарні установи та інші професійні інститути ринку капіталу. Проведено аналіз сучасних наукових досліджень, присвячених впливу ESG на інвестиційну діяльність, корпоративне управління, інформаційно-аналітичне забезпечення, цифрову трансформацію, управління ризиками та розвиток інфраструктури фондового ринку. Встановлено, що існуючі наукові підходи досліджують окремі напрями впровадження ESG, проте не розглядають їх як єдину систему взаємопов'язаних бізнес-процесів. Запропоновано авторське трактування поняття «ESG-трансформація бізнес-процесів фондового ринку», яке визначено як процес комплексної зміни бізнес-процесів усіх учасників фондового ринку під впливом екологічних, соціальних та управлінських принципів, спрямований на забезпечення прозорості, сталості, відповідального інвестування, цифровізації та підвищення довгострокової ефективності функціонування ринку капіталу. Розроблено інтегровану трирівневу модель ESG-трансформації бізнес-процесів фондового ринку, що поєднує зовнішні драйвери розвитку, процесно-орієнтовані напрями трансформації та результати їх реалізації. Систематизовано шість взаємопов'язаних груп бізнес-процесів, які зазнають найбільшого впливу ESG: інвестиційні, корпоративно-управлінські, інформаційно-аналітичні, ризик-орієнтовані, біржові та цифрові. Для кожної групи визначено основні механізми імплементації ESG-принципів. Доведено, що запропонована процесно-орієнтована концепція, на відміну від існуючих підходів, розглядає ESG як системний драйвер трансформації бізнес-процесів фондового ринку та створює методологічне підґрунтя для підвищення прозорості, ефективності, стійкості та інвестиційної привабливості ринку капіталу.

Ключові слова: ESG-трансформація, бізнес-процеси, фондовий ринок, стале фінансування, цифрова трансформація, процесно-орієнтована модель.

Рис. 1. Табл. 1. Літ. 12.

DOI: 10.32752/1993-6788-2026-1-300-231-238

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2386-3365>

Iryna Melnychuk

ESG TRANSFORMATION OF BUSINESS PROCESSES IN THE STOCK MARKET

The article examines the theoretical and methodological foundations of the ESG transformation of business processes in the stock market within the context of the development of sustainable finance and the digital economy. It is substantiated that the integration of Environmental, Social, and Governance (ESG) principles leads to the systemic transformation of the business processes of all stock market participants, including issuers, institutional investors, stock exchanges, rating agencies, depository institutions, and other professional capital market participants. The study analyzes recent scientific research on the impact of ESG on investment activities, corporate gover-

* University of Economics and Entrepreneurship, Ukraine.

nance, information and analytical support, digital transformation, risk management, and the development of stock market infrastructure. It is established that existing scientific approaches mainly focus on individual areas of ESG implementation rather than considering them as an integrated system of interconnected business processes. The paper proposes the author's definition of the ESG transformation of stock market business processes as a comprehensive process of changing the business processes of all stock market participants under the influence of environmental, social, and governance principles aimed at ensuring transparency, sustainability, responsible investment, digitalization, and enhancing the long-term efficiency of capital market functioning. An integrated three-level model of the ESG transformation of stock market business processes is developed, combining external development drivers, process-oriented transformation directions, and the expected outcomes of their implementation. The study systematizes six interrelated groups of business processes most significantly affected by ESG integration: investment, corporate governance, information and analytical, risk management, exchange-related, and digital business processes. The key ESG implementation mechanisms are identified for each group. It is demonstrated that the proposed process-oriented concept, unlike existing approaches, considers ESG as a systemic driver of the transformation of stock market business processes and provides a methodological framework for improving the transparency, efficiency, resilience, and investment attractiveness of the capital market.

Keywords: *ESG, stock market business processes, sustainable finance, responsible investment, digital transformation, process-oriented concept.*

Peer-reviewed, approved and placed: 05.06.2026

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Стрімкий розвиток концепції сталого фінансування зумовив якісну зміну підходів до функціонування фондового ринку. Якщо традиційно діяльність його учасників ґрунтувалася переважно на оцінюванні фінансових показників, то сучасна модель розвитку передбачає інтеграцію екологічних, соціальних та управлінських факторів у всі ключові бізнес-процеси. У результаті ESG поступово перетворюється із системи нефінансового оцінювання на комплексний механізм трансформації діяльності емітентів, інституційних інвесторів, фондових бірж, рейтингових агентств, депозитарних установ та інших професійних учасників ринку капіталу.

Аналіз останніх публікацій по проблемі. Проблематика ESG-трансформації бізнес-процесів на фондовому ринку останніми роками перебуває в центрі уваги вітчизняних і зарубіжних науковців. Сучасні дослідження присвячені впливу ESG-факторів на формування інвестиційних стратегій, корпоративне управління, інформаційно-аналітичне забезпечення, цифрову трансформацію, управління ризиками та розвиток інфраструктури ринку капіталу [1–12]. У наукових працях доведено, що інтеграція ESG сприяє підвищенню прозорості діяльності учасників фондового ринку, ефективності інвестиційних рішень, стійкості фінансових систем і розвитку відповідального інвестування. Водночас більшість дослідників аналізує окремі напрями впливу ESG, зосереджуючись на специфічних функціональних сферах діяльності суб'єктів ринку. Комплексні дослідження, які б розглядали ESG як системний драйвер трансформації взаємопов'язаних бізнес-процесів фондового ринку, практично відсутні. Це зумовлює необхідність розроблення цілісної процесно-орієнтованої моделі ESG-трансформації бізнес-процесів, що враховуватиме взаємозв'язок основних процесів та механізмів функціонування фондового ринку.

Формулювання цілей дослідження (мета статті) полягає в побудові загальної багаторівневої моделі ESG-трансформації бізнес-процесів на фондовому ринку.

Виклад основних результатів та їх обґрунтування. Трансформація українського фондового ринку відбувається через зміну інформаційних, інвестиційних та інфраструктурних бізнес-процесів. Досліджені науковцями [9] виявлені тенденції (цифровізація, підвищення прозорості, адаптація ринкової інфраструктури та вдосконалення механізмів функціонування ринку) формують базові передумови для ESG-трансформації бізнес-процесів фондового ринку.

Аналіз сучасних наукових досліджень дозволяє систематизувати ESG-трансформацію бізнес-процесів фондового ринку за шістьма взаємопов'язаними напрямками: трансформація інвестиційних бізнес-процесів; трансформація корпоративного управління; трансформація інформаційно-аналітичних процесів; цифрова трансформація бізнес-процесів; трансформація процесів управління ризиками; трансформація фінансових інструментів та біржової інфраструктури.

Найбільш дослідженим напрямом є інтеграція ESG у процеси прийняття інвестиційних рішень. Саме цей бізнес-процес став першою сферою практичного застосування ESG-концепції.

Фундаментальне значення має праця L. Pastor, R. Stambaugh та L. Taylor [8], у якій сформовано теоретичні засади рівноважного ESG-інвестування. Автори доводять, що врахування ESG-факторів трансформує класичну модель формування інвестиційного портфеля, змінює оцінювання ризику, структуру попиту на фінансові активи та поведінку інвесторів. Таким чином, ESG стає складовою бізнес-процесу інвестиційного аналізу, а не лише додатковим критерієм оцінювання емітента.

Подальший розвиток цієї концепції представлено у роботі J. Fan та L. Michalski [7], які обґрунтовують модель факторного ESG-інвестування. Науковці показують, що включення ESG-показників у систему прийняття інвестиційних рішень забезпечує підвищення ефективності управління портфелями та зниження рівня ризику. Відповідно, бізнес-процеси інституційних інвесторів доповнюються аналізом нефінансової інформації, ESG-рейтингів, кліматичних ризиків та соціальних показників.

Емпіричне підтвердження ефективності таких підходів наведено у дослідженні G. Iazzolino, M. Bruni, S. Veltri, D. Morea та G. Baldissarro [4], які встановили позитивний вплив ESG-факторів на ефективність формування інвестиційних портфелів. Автори доводять, що інтеграція ESG дозволяє оптимізувати процеси управління фінансовими ризиками та забезпечити вищу довгострокову прибутковість інвестицій.

Таким чином, сучасні дослідження свідчать, що інвестиційний бізнес-процес трансформується від традиційної фінансової моделі до комплексної системи, яка поєднує фінансові та нефінансові критерії оцінювання компаній.

Другим важливим напрямом ESG-трансформації є зміна бізнес-процесів корпоративного управління. У дослідженні У. Андрусів, О. Столяренко, Г.

Купалової, Н. Гончаренко, Л. Маринчак та Ю. Чучука [1] доведено, що впровадження ESG змінює організацію корпоративного управління через інтеграцію принципів сталого розвитку до стратегічного планування, діяльності наглядових рад, системи прийняття управлінських рішень та взаємодії зі стейкхолдерами. Автори наголошують, що ESG-трансформація охоплює процеси розроблення корпоративної стратегії, формування інвестиційної політики, підготовки нефінансової звітності та розвитку корпоративної відповідальності.

Подібних висновків дійшли S. Boccaletti, P. Maranzano, C. Morelli та E. Ossola [10], які досліджували вплив ESG на реакцію фондового ринку під час російсько-української війни. Науковці встановили, що саме якість корпоративного управління, прозорість діяльності та ефективна комунікація з інвесторами забезпечують більшу стійкість компаній до кризових явищ.

Зважаючи на вище зазначене можна стверджувати, що ESG змінює корпоративне управління шляхом інтеграції принципів відповідального прийняття рішень, підвищення прозорості та розширення відповідальності перед усіма групами стейкхолдерів.

Одним із ключових наслідків інтеграції ESG є перебудова інформаційно-аналітичних бізнес-процесів. J. Dossa, A. Gopang, D. Thomas та U. Chima [6] ESG розглядають як інструмент подолання інформаційної асиметрії між учасниками фондового ринку. Автори доводять, що інтеграція ESG змінює процеси корпоративного розкриття інформації, забезпечує стандартизацію нефінансової звітності, підвищує прозорість діяльності компаній та позитивно впливає на ліквідність фондового ринку.

Практично аналогічних висновків дійшли D. Wang та X. Xia [2], які показали, що цифровізація інформаційних потоків та ESG-звітності забезпечує підвищення ринкової вартості підприємств через покращення інформаційної взаємодії між компаніями та інвесторами. Таким чином, ESG сприяє переходу від традиційної фінансової звітності до інтегрованої системи інформаційно-аналітичного забезпечення, яка охоплює фінансові й нефінансові показники діяльності.

Особливу увагу сучасні дослідники приділяють взаємозв'язку цифрової трансформації та ESG. X. Xie, H. Zhu та J. Zhao [11], Y. Li, Y. Zheng, X. Li та Z. Mu [12], а також J. Xu та J. Yin [5] переконливо доводять, що цифровізація є основним драйвером ESG-трансформації бізнес-процесів. Автори показують, що цифрові технології забезпечують автоматизацію збору ESG-даних, моніторинг екологічних і соціальних показників у режимі реального часу, удосконалення систем управління ризиками, цифровізацію корпоративної звітності та підтримку стратегічного управління. Виходячи з цього, цифровізація перестає бути окремим напрямом розвитку підприємства і стає інструментом реалізації ESG-стратегії.

Також, важливим напрямом сучасних досліджень є інтеграція ESG у бізнес-процеси ризик-менеджменту. Дослідження доводять, що поряд із традиційними фінансовими ризиками підприємства дедалі більше враховують кліматичні, репутаційні, соціальні, регуляторні та управлінські ризики. Це змінює методологію оцінювання ризиків, систему внутрішнього контролю, процедури

моніторингу та стратегічного планування діяльності компаній. Таким чином, ESG трансформує ризик-менеджмент із вузько фінансової функції у комплексний бізнес-процес забезпечення довгострокової стійкості підприємства.

Останній напрям пов'язаний із розвитком інфраструктури фондового ринку. У роботі У. Андрусів та співавторів [1] доведено, що ESG стимулює розвиток зелених облігацій, соціальних облігацій, ESG-індексів, нових вимог до біржового лістингу та вдосконалення діяльності фондових бірж. Подібну позицію займають G. Zairis, P. Liargovas та N. Apostolopoulos [3], які розглядають розвиток сталого фінансування як системну трансформацію всієї інфраструктури ринку капіталу, включаючи регуляторну базу, стандарти звітності, діяльність рейтингових агентств та інституційних інвесторів.

Підсумовуючи вище викладене, варто зауважити на тому, що ESG не є окремим бізнес-процесом. Він є системним драйвером трансформації, який змінює всі бізнес-процеси фондового ринку одночасно. Пропонуємо ESG-трансформація бізнес-процесів фондового ринку розглядати як процес комплексної зміни бізнес-процесів усіх учасників фондового ринку під впливом екологічних, соціальних та управлінських принципів, що спрямований на забезпечення прозорості, сталості, відповідального інвестування, цифровізації та підвищення довгострокової ефективності функціонування ринку капіталу.

Загальну модель ESG-трансформації бізнес-процесів на фондовому ринку можна представити на трьох рівнях (рис. 1), що дозволяє врахувати вплив зовнішнього середовища на побудову конкурентоспроможного фондового ринку.

Рис. 1. Модель ESG-трансформація бізнес-процесів на фондовому ринку, сформовано автором

Вважаємо, що саме така багаторівнева модель поєднує процесний підхід, концепцію сталого фінансування та сучасні механізми цифрової трансформації в єдину методологічну систему.

ESG-трансформація бізнес-процесів фондового ринку передбачає імплементацію ESG у різні процеси, які можна згрупувати у шість взаємопов'язаних блоків (табл. 1).

Таблиця 1. Процесно-орієнтована концепція ESG-трансформації на фондовому ринку, сформовано автором

№ з/п	Бізнес-процеси	Механізми ESG
1	Інвестиційні	ESG-аналіз, ESG-рейтингуння, ESG-скринінг, управління портфелями, відповідальне інвестування
2	Корпоративно-управлінські	ESG Governance, комплаєнс, управління стейкхолдерами, ESG-стратегія, ESG-KPI
3	Інформаційно-аналітичні	ESG-звітність, інтегрована звітність, ESG-рейтинги, розкриття інформації, цифрова аналітика
4	Управління ризиками	кліматичні ризики, соціальні ризики, governance-ризики, репутаційні ризики, стрес-тестування
5	Біржові	ESG-лістинг, ESG-індекси, зелені облігації, sustainability-linked bonds, ESG- Due Diligence
6	Цифрові	AI, Big Data, блокчейн, ESG-аналітика, автоматизація ESG, цифровий моніторинг

Вважаємо, що така процесно-орієнтована концепція є перспективною, оскільки вона спирається на сучасні дослідження, але водночас виходить за їхні межі, оскільки не розглядає ESG як набір окремих інструментів, а пояснює його як чинник системної трансформації бізнес-процесів усього фондового ринку.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином в роботі удосконалено концептуальні засади ESG-трансформації бізнес-процесів фондового ринку шляхом розробки інтегрованої процесно-орієнтованої моделі, яка, на відміну від існуючих підходів, розглядає ESG як системний драйвер трансформації взаємопов'язаних бізнес-процесів фондового ринку (інвестиційних, корпоративно-управлінських, інформаційно-аналітичних, ризик-орієнтованих, біржових та цифрових), що забезпечує комплексне підвищення прозорості, ефективності, стійкості та інвестиційної привабливості ринку капіталу. Подальші дослідження мають бути спрямовані на вивчення ESG-трансформації бізнес-процесів окремих учасників фондового ринку.

1. Andrusiv U., Stoliarenko O., Kupalova H., Honcharenko N., Marynychak L., Chuchuk Yu. The impact of ESG factors on investment strategy formation and securities trading in the context of sustainable finance for Ukrainian enterprises. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. 2026. Том 1(66). С. 152–164. DOI: <https://doi.org/10.55643/fcaptp.1.66.2026.4954>

2. Disheng Wang, Xiaohong Xia. The impact of digital transformation on firms' value: examining the role of ESG performance and the effect of information interaction. *Business Process Management Journal*, 2024, 30 (4): 1236–1265. DOI: <https://doi.org/10.1108/BPMJ-06-2023-0469>

3. Georgios Zairis, Panagiotis Liargovas, Nikolaos Apostolopoulos. Sustainable Finance and ESG Importance: A Systematic Literature Review and Research Agenda. *Sustainability*. March 2024, 16(7): 2878. DOI: <https://doi.org/10.3390/su16072878>
4. Gianpaolo Iazzolino, Maria Elena Bruni, Stefania Veltri, Donato Morea, Giovanni Baldissarro. The impact of ESG factors on financial efficiency: an empirical analysis for the selection of sustainable firm portfolios. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*. February 2023, 30(4): 1917-1927. DOI: <https://doi.org/10.1002/csr.2463>
5. Jian Xu, Jian Yin. Digital transformation and ESG performance: the chain mediating role of technological innovation and financing constraints. *Finance Research Letters*. January 2025. Volume 71, 106387. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.frl.2024.106387>
6. Joel Victor Dossa, Aamir Ali Gopang, Dara Thomas, Ukwuoma Chiagoziem Chima. ESG as a catalyst: bridging information gaps and boosting liquidity in capital markets. *Journal of Sustainable Finance and Accounting*. June 2026. Volume 9. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.josfa.2026.100030>
7. John Hua Fan, Lachlan Michalski. Sustainable factor investing: Where doing well meets doing good. *International Review of Economics & Finance*. November 2020. Volume 70, pp. 230-256. DOI: 10.1016/j.iref.2020.07.013
8. Lubos Pastor, Robert F. Stambaugh, Lucian A. Taylor. Sustainable investing in equilibrium. *Journal of Financial Economics*. November 2021, Volume 142, Issue 2, pp. 550-571. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jfineco.2020.12.011>
9. Plastun, Alex, Lesia Hariaha, Oleksandr Yatsenko, Olena Hasii, and Liudmyla Sliusareva. (2024). Transformation of the Ukrainian Stock Market: a Data Properties View. *Journal of Risk and Financial Management*. 17: 177. DOI: <https://doi.org/10.3390/jrfm17050177>
10. Simone Boccaletti, Paolo Maranzano, Caterina Morelli, Elisa Ossola. ESG performance and stock market responses to geopolitical turmoil: evidence from the Russia-Ukraine war. *Economic Modelling*. January 2026. Volume 154. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.econmod.2025.107380>
11. Xiangwei Xie, Hongyu Zhu & Jinjing Zhao. (2024). How effective is digital transformation? Heterogeneous insights from listed companies' ESG performance. *Humanities and Social Sciences Communications*. 11 (1). DOI: 10.1057/s41599-024-04039-5
12. Yuxuan Li, Yingxue Zheng, Xuesong Li, Zi Mu. The impact of digital transformation on ESG performance. *International Review of Economics & Finance*. November 2024. Volume 96, Part B: 103686. DOI: 10.1016/j.iref.2024.103686

1. Andrusiv U., Stoliarenko O., Kupalova N., Honcharenko N., Marynychak L., Chuchuk Yu. (2026). The impact of ESG factors on investment strategy formation and securities trading in the context of sustainable finance for Ukrainian enterprises. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, 1(66), 152-164. <https://doi.org/10.55643/fcaptp.1.66.2026.4954>
2. Disheng Wang, Xiaohong Xia. (2024). The impact of digital transformation on firms' value: examining the role of ESG performance and the effect of information interaction. *Business Process Management Journal*, 30 (4): 1236–1265. <https://doi.org/10.1108/BPMJ-06-2023-0469>
3. Georgios Zairis, Panagiotis Liargovas, Nikolaos Apostolopoulos. (2024). Sustainable Finance and ESG Importance: A Systematic Literature Review and Research Agenda. *Sustainability*, 16(7): 2878. <https://doi.org/10.3390/su16072878>
4. Gianpaolo Iazzolino, Maria Elena Bruni, Stefania Veltri, Donato Morea, Giovanni Baldissarro. (2023). The impact of ESG factors on financial efficiency: an empirical analysis for the selection of sustainable firm portfolios. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*, 30(4): 1917-1927. <https://doi.org/10.1002/csr.2463>
5. Jian Xu, Jian Yin. (2025). Digital transformation and ESG performance: the chain mediating role of technological innovation and financing constraints. *Finance Research Letters*, Volume 71, 106387. <https://doi.org/10.1016/j.frl.2024.106387>
6. Joel Victor Dossa, Aamir Ali Gopang, Dara Thomas, Ukwuoma Chiagoziem Chima. (2026). ESG as a catalyst: bridging information gaps and boosting liquidity in capital markets. *Journal of Sustainable Finance and Accounting*, Volume 9. <https://doi.org/10.1016/j.josfa.2026.100030>
7. John Hua Fan, Lachlan Michalski. (2020). Sustainable factor investing: Where doing well meets doing good. *International Review of Economics & Finance*, 70, 230-256. 10.1016/j.iref.2020.07.013
8. Lubos Pastor, Robert F. Stambaugh, Lucian A. Taylor. (2021). Sustainable investing in equilibrium. *Journal of Financial Economics*, 142, 2, 550-571. <https://doi.org/10.1016/j.jfineco.2020.12.011>

9. Plastun, Alex, Lesia Hariaha, Oleksandr Yatsenko, Olena Hasii, and Liudmyla Sliusareva. (2024). Transformation of the Ukrainian Stock Market: a Data Properties View. *Journal of Risk and Financial Management*, 17: 177. <https://doi.org/10.3390/jrfm17050177>
10. Simone Boccaletti, Paolo Maranzano, Caterina Morelli, Elisa Ossola. (2026). ESG performance and stock market responses to geopolitical turmoil: evidence from the Russia-Ukraine war. *Economic Modelling*, 154. <https://doi.org/10.1016/j.econmod.2025.107380>
11. Xiangwei Xie, Hongyu Zhu & Jinjing Zhao. (2024). How effective is digital transformation? Heterogeneous insights from listed companies' ESG performance. *Humanities and Social Sciences Communications*, 11 (1). 10.1057/s41599-024-04039-5
12. Yuxuan Li, Yingxue Zheng, Xuesong Li, Zi Mu. (2024). The impact of digital transformation on ESG performance. *International Review of Economics & Finance*, 96, Part B, 103686. DOI: 10.1016/j.iref.2024.103686